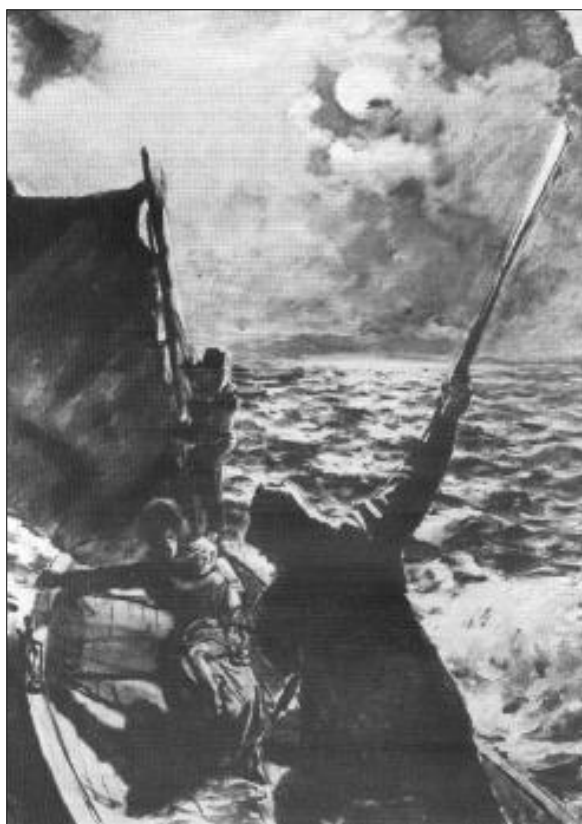

Hvem var Terje Vigen?

Av Stein Opsal

Tegning av Christian Krogh

”Sagaen om losen og sjømannen fra Grimstad, som brøt den engelske blokaden av den norske kyst under Napoleonskrigen og nødsårene i Norge 1807-14, for å skaffe mat til de der hjemme...”

Forord

Etter at Henrik Ibsen utga sitt berømte dikt om Grimstad-losen Terje Vigen i 1862, er det gjennom årene foretatt en rekke undersøkelser og analyser med sikte på å avklare om diktet er basert på en sann historie og en virkelig person, eller har basis i Ibsens kunstneriske kreativitet og basert på kunnskap han fikk etter samtaler med folk i distriktet.

I Henrik Ibsens samtid, så i årene etter at diktet ble utgitt og videre frem til ca. 1930, ser det ut til å være en klar oppfatning hos de mest innsiktsfulle kulturkjennere i Grimstad at navnet Terje Vigen hadde vært å finne på en grav ved Fjære Kirke i Grimstad, men at denne personen verken tidsmessig eller på annen måte passer inn i historien i diktet. Navnet ser derved ut til å være hentet fra en gammel grav, mens bakgrunnen for innholdet i diktet synes å være å finne i skildringer Ibsen fikk fra andre kilder. Denne teorien styrkes av det ikke finnes noen fange med navn Terje Vigen i det britiske marineministeriums fangelister fra årene 1807-14.

Henrik Ibsen selv skal litt hemmelighetsfullt ha uttalt av "det var mange Terje Vigen'er på den tiden", og derved understreket at Terje Vigen først og fremst er et dikt, og ikke en biografi over en konkret navngitt person.

Den personen som, i årene rundt århundreskiftet og frem til 1930, fremfor noen ble fremhevet som rollemodell for diktet, var **losen Svend Hanssen Haaø** fra Haaø (Håøya) ytterst i Grimstad-skjærgården. Denne los-kjempen rodde en rekke ganger til Danmark etter livsviktig korn i årene 1807-14, han ble selv tatt til fange av engelskmennene hele fire ganger, og flere av hans mannskaper ble sågar sendt til prisen i England, slik diktet beskriver. I tillegg er det godt dokumentert at Svend Hanssen Haaø og Henrik Ibsen ble gode venner. De besøkte hverandre en rekke ganger både hjemme hos Svend Hanssen på Haaø og i Ibsens vaktstue på Grimstad apotek, hvor Ibsen malte et oljemaleri, "Losen fra Haaø", av sin gode venn.

Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum har de senere årene gjort et fremragende arbeid i å dokumentere Grimstad bys tilknytning til Henrik Ibsen. I dette arbeidet har imidlertid en analyse av diktet om Terje Vigen, konkludert med at Terje Vigen var identisk med losen Terje Reinertsen fra Hesnes. Allerede rundt 1900 ble den samme teorien reist, ettersom Reinertsen var den eneste los i distriktet med navn Terje i den aktuelle perioden. Den gang ble teorien om denne rollemodellen ikke særlig vektlagt. Reinertsen døde i 1825, 3 år før Ibsen ble født. De kan således ikke ha kjent hverandre. Reinertsen døde bare 47 år gammel, og hans liv skal ikke ha inneholdt noe av den art diktet forteller. Han passer ikke godt inn i bildet av en gammel Terje Vigen. Reinertsens familie på den aktuelle tiden kjente heller ikke til at det skulle være noen sammenheng med historien i diktet.

Diktet om Terje Vigen er naturlig nok en av de mest kjente og kjære kulturskatter i Grimstad, og det er derfor med stor varsomhet man bør nærme seg det mest ømtålige tema av alle - Hvem var Terje Vigen? I det følgende gir jeg en oversikt over noen av de mest aktuelle dokumenter og kildebeskrivelser fra tiden rundt år 1900 som kan være med på å belyse spørsmålet, og som trekker i retning av at losen Svend Hanssen Haaø var Ibsens viktigste inspirasjon. Selv om mange av de sentrale Ibsen-kjennere fra den gang er forbausende klare i sine konklusjoner, kommer vi neppe noen gang helt til bunns i sammenhengen, all den tid Ibsen selv ikke har beskrevet opphavet til sitt berømte dikt. Likevel fortjener losen Svend Hanssen Haaø at hans vennskap med Henrik Ibsen og hans dramatiske losliv ikke glemmes av ettertiden. Derfor denne artikkel.

Tegning av Christian Krogh

DEL I – skriftlige kilder fra 1880 til 1927

Selskapet for Grimstad Bys Vel og kemner Karl O. Knutson.

Sentralt i Grimstads kulturliv ved inngangen til 1900-tallet var den ruvende personligheten Karl O. Knutson. Ingen kjente de mange sider av Grimstads kulturhistorie som ham. Knutson ble født i 1865 og vokste opp i Fjære sogn. Han ble kemner i Grimstad, men fremfor alt ble han den helt sentrale initiativtaker og drivkraft i Grimstads ulike nye kulturorganisasjoner rundt århundreskiftet.

Knutson tok initiativ til å etablere **Selskapet for Grimstad Bys Vel** i 1920, en organisasjon som siden har vært sentral i Grimstads kulturliv. Etter at Selskapet for Grimstad Bys Vel ble etablert, organiserte Selskapet de fleste sentrale kulturinteresserte personer i Grimstad. Mange av dem tegnet seg som livsvarige medlemmer, og maktet gjennom Selskapet å samle og systematisere en mengde kulturhistorisk materiale for byen. Selskapet har i årenes løp utgitt en rekke skrifter og bøker.

Grimstad Bystyre vedtok at byens 100 års jubileum 6. juni 1916 skulle markeres. Bystyret vedtok derfor å nedsette en komité ”for istandbringelse av et Bymuseum og et jubileumsskrift”. Formann i komitéen ble naturlig nok Karl O. Knutson. Bymuseet ble åpnet på jubileumsdagen 6. juni 1916, mens det omfattende jubileumsskriftet - **Grimstad Bys Historie**, først ble utgitt i 1927.

I minneordet til Selskapet for Grimstad Bys Vel ved Knutsons død i september 1929, ble det skrevet at Knutson i mange år var den helt sentrale drivkraft i byselskapet. ”Han var stifter, formann, den mest virksomme, og det mest interessante medlem, som ingen kunne erstatte. **Ibsenapoteket** og **Bymuseet** har han praktisk talt alene innredet, og skaffet de anseelige samlinger de nå råder over.” Videre heter det om Knutson at han ”i flere henseender stod uten nogen likemann blant byens borgere.”

Grimstad Bymuseum og Ibsenhuset brukte i Aarsberetningen for 1929 også mye plass på å hedre Karl O. Knutson. Her står det at Knutson var brennende interessert i fedrenes historie. Han brukte all sin fritid til flittig lesning. Han var lidenskapelig beundrer av Henrik Wergeland, men av datidens forfattere var det især Henrik Ibsen som fanget hans interesse. I de mange omtaler og artikler om livet til Grimstad-losene var Karl O. Knutson den ledende forfatter.

Karl O. Knutsons store interesse for Henrik Ibsen, og hans betydelige kunnskaper om losenes liv og levnet, medførte at han nok stod i en særstilling med hensyn til å kunne analysere bakgrunnen for Terje Vigen. Det er sannsynlig at Knutson og medlemmene i Selskapet for Grimstad Bys Vel hadde god oversikt over aktuelle rollemodeller for det berømte diktet. For å komme nærmere spørsmålene omkring Terje Vigen er det derfor av vesentlig betydning å studere hva medlemmene i Selskapet for Grimstad Bys Vel og formannen Karl O. Knutson hadde av informasjon rundt forrige århundreskifte.

1. Mathias Gundersen – ca. 1880-90.

Mathias Gundersen levde i Grimstad samtidig med at Henrik Ibsen var i byen som apotekerlærling og apotekermedhjelper i årene 1844-1850. Gundersens ”Afskrift af Bog for mine Børn om mit Levnetsløb og mine Erindringer” er av de eldste aktuelle dokumenter som omhandler Terje Vigen. Her finner vi en beskrivelse av vennskapet mellom Henrik Ibsen og losen Svend Hanssen Haaø:

*”H. Ibsen var som Lærling hos Apotheker Lars Nielsen i nogle Aar omkring 1850. At han havde stor Interesse for Lotserne og Fiskerne, det kunde **Svend Haaøen** forklare; thi ham denne meget bekjendte, flinke og djærve Lots, med sit veirbidte Udseende, var i stor Yndest hos ham, som Fortæller om Krigsbegivenheder og Søvæsenet. Og det skal være **af ham som Ibsen fik Ideen om at skrive sit deilige og mageløse Digt Terje Wiken**, som har gjort vort lille Sted og Omegn saa bemærket.*

Et lidet Portrait i Olje, som Ibsen malede paa Pap af den gamle Søjlk, fandt vi Alle at ligne godt. Det stod bestandig paa Reolen i Apotheket hos Lars Nielsen og er nu hos hans Efterfølger Apotheker Arntzen.”

2. Selskapet for Grimstad Bys Vel – Medlemsskrifter 1920-1926 (Karl O. Knutson).

Medlemmene i Selskapet for Grimstad Bys Vel var svært aktive i 1920-årene, og utga en rekke artikler og hefter, med mangt av interesse for kulturlivet i Grimstad. Medlemsskrift nr. 1 ble utgitt i 1920, nr. 2-3 (dobbeltheft) kom i 1924 og nr. 4-5 (dobbeltheft) i 1926.

Det er først i medlemsskriftet nr. 4-5 i 1926 vi finner aktuelt stoff om losene, Ibsen og Terje Vigen. Selskapets formann Karl O. Knutson bruker mye av heftet til tre artikler om Haaø-losene, med beskrivelser av sentrale begivenheter i livet på øya. Artikkelen *"Fra Prisontiden"* beskriver en av Svend Hanssen Haaøs dramatiske roturer til Danmark i 1807, og deretter livet i prisonen for et par av hans mannskaper. Knutson har deretter to artikler om Haaø-losen Jakob Aanonsen Haaø. I artikkelen *"En Haaø-mands dagbok"*, beskriver Jakob Aanonsen Haaø i korte trekk sine bevegelser rundt i Europa i krigsårene 1808-1814. Dagboka hans heter *"En lille Beskrivelse om min Reise fra Koffardiskibet Waaren liggende i St. Martin d. 18de April 1808 til min Andkomst til Kjøbenhavn i Aaret 1813 d. 3 Junny."* I dagboka beskriver Jacob blant annet at han var om bord på skipet Puttusk i mai 1810, da Keiser Napoleon og hans skjønne gemalinne, var om bord på inspeksjon.

Karl O. Knutson nærmet seg selv en konklusjon i disse artiklene om modellen til Terje Vigen, blant annet etter samtaler med Haaø-losen Peter Matiassen Haaø. Knutson skriver:

"Svend Hanssen Haaø var Henrik Ibsens gode bekjendt under Ibsens Grimstad-ophold. De fik sig ikke sjelden et litet glas sammen, og da kunde Svend i lange stunder fortælle den opmerksomme apotekermedhjælper om sine egne og andres mange eventyr under kapertiden. Av Svend, mener man, har Ibsen ogsaa faat historien om Terje Vigen."

3. Foredrag av skolestyrer Hans Terland holdt i Filologiske Studenters Forening 1900.

Lektor Hans Terland var sammen med Karl O. Knutson en av de sentrale drivkrefter i Grimstads kulturliv tidlig på 1900-tallet. Han var blant annet medlem i komitéen som stod bak utgivelsen av Grimstad Bys Historie. Terland holdt flere ganger foredrag om Terje Vigen og Henrik Ibsens opphold i Grimstad. Foredraget fra 1900 ble senere bearbejdet og blant annet holdt ved Ibsenfesten i Grimstad 20. mars 1928. Aktuelle utdrag fra Terlands foredrag fra 1928 omhandler spørsmålet om det kunne være en virkelig person med navn Terje Vigen:

"Men har der nu været nogen Terje Vigen? Er han bare skapt av dikterens veldige fantasi med de mange og forskjellige beretninger fra krigens dager som grunnlag. Ja, herom stod det som kjent en voldsom strid da maler Hansen i 1906 fik Fjære Herredstyre med paa aa reise en bautastein for Terje Vigen.

Min slekt, fra gammelt av en sjømannslekt av smaakaarsfolk, som nettop skulde staatt en samtidig levende Terje Vigen nær. Som gutt hørte jeg med spent interesse når min mor fortalte hvad hun igjen av sin mor hadde hørt fra krigsaarene, men om en Terje Vigen kunde hun ikke fortelle mig nogetsomhelst. Min onkel, Jørgen Børresen, hadde heller ikke hørt noget om ham.

Da Landgraffs arbeider kom ut, fant jeg der flere av min mors beretninger bestyrket og utførlig omtalt. Landgraff taler om Ibsens "diktete helt" Terje Vigen. Nei, jeg trodde ikke paa nogen enkelt person Terje Vigen, og ikke paa nogen grav!

Men saa utgav maler Hansen i slutten av aaret 1906 sin "Terje Vigen og Terje Vigen Bautaens historie". Jeg blev klar over at der kunde dog tross alle innvendinger ikke være tvil om at det sorte brettet med den hvitmalte skrift maa ha staatt på Fjære Kirkegaard. Siden har jeg ogsaa selv truffet paa gamle folk som med den mest absolutte sikkerhet hevder at de har sett det sorte brettet med den hvitmalte innskrift Terje Vigen.

Ibsen maa ha sett brettet over Terje Vigen under sine besøk paa Fjære kirkegaard og ha bevaret minnet om det helt til han et halvt snes aar senere skrev sitt berømte dikt.

Men saa staar vi overfor det vanskelige spørsmåal; Hvor meget eller hvor lidet har den Terje Vigen som laa under brettet opplevet av den eiendommelige historien Henrik Ibsen beretter om ham? Personlig har jeg i grunnen opgitt mysteriet som umulig aa faa helt tilfredsstillende opklaret. Jeg tror ikke vi kan komme gaatens løsning nærmere enn nuværenede statsarkivar Bergwitz bragte den frem for oss i et foredrag han holdt her i folkeakademiet i paasken 1913.

Terje Vigen maa under alle omstendigheter ha hatt Terje til fornavn. Og saa gav da Bergwitz, som er vel bevandret i arkivstudier, sig til aa lete frem fra Riksarkivet alle de Terjer her nede paa kysten som det overhodet kunde være tale om: men han maatte bli staaende ved los Terje Reinertsen fra Østre Hestnesøy som den eneste mulige Terje Vigen.

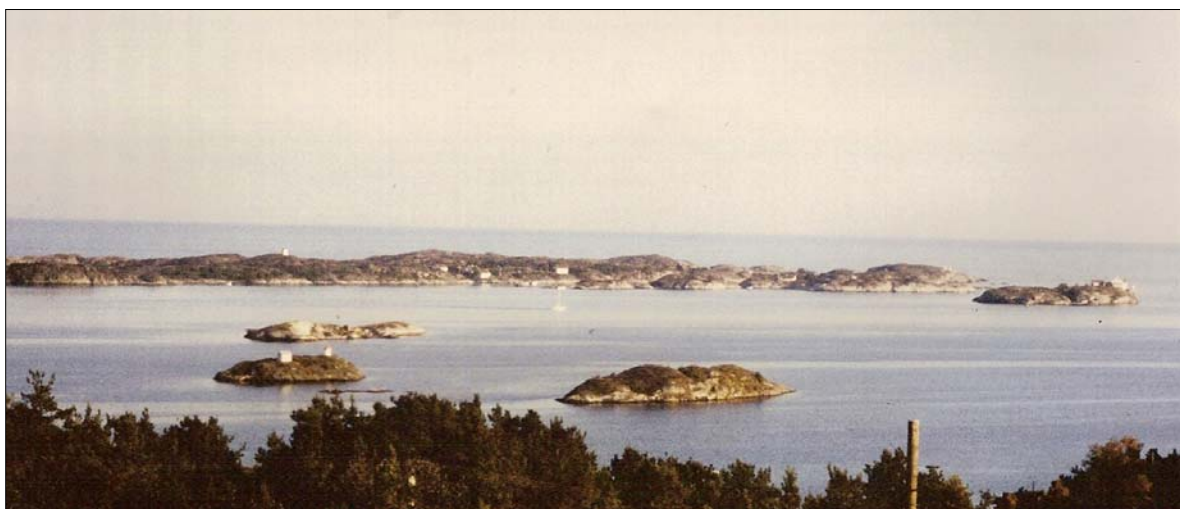
Her møtte vi imidlertid den store vanskelighet at familien Reinertsen ikke har den ringeste kjennskap til at deres stamfar har oplevet noget av det som Ibsens dikt forteller, og at vi blir nødt til aa slaa av paa netop meget av det centrale i Ibsens beretning naar vi faar høre de nøgne fakta om Terje Reinertsens livshistorie. Ungkar og los Terje Reinertsen giftet sig nemlig først i oktober 1813, 35 aar gammel. Han døde alt i 1825, altsaa bare 47 aar gammel. Han blev altsaa ikke nogen "gamle Terje", han døde ikke "høit oppe i de tres, da hans haar var hvitt".

4. Grimstad Bys Historie (1927) – Henrik Ibsens tid i Grimstad

Boka om Grimstad Bys Historie ble utgitt i 1927 etter mange års omfattende arbeid, og inneholder også et avsnitt om Henrik Ibsens år i byen. Som tidligere nevnt ble arbeidet med boken ledet av en komité med Karl O. Knutson som formann. I avsnittet om Ibsen fortelles det detaljert om hans arbeidsrom, vaktstuen i Grimstad apotek, og i sluttsatsen er forfatterne forbausende klare i sin oppfatning – da de fastslår at losen Svend Hanssen Haaø var modellen til Terje Vigen:

"Over skrivebordet henger nu et billede som eiendommelig karakteriserer hans dobbeltinteresse, malerkunsten og litteraturen. Det er det maleriet som heter "Lodsens ved varden" (senere kalt Losen fra Haaø). Henrik Ibsen malte det netop i vagtstuen her i et av sine sidste Grimstad-aar. Det er en av lodsene ute fra Haaø som har sittet modell. Naar han var i byen, kom han op i vagtstuen til Ibsen og sat for ham. Og uden vistnok at udmerke sig i kunstnerisk henseende er det allikevel saapass godt som portræet, at en av Haaø-lodsens barnebarn kjendte ham, med det samme han saa maleriet.

*Men denne lodsens satt ikke bare model. Det er opbevaret at han fortalte Henrik Ibsen historier fra gamle dage, fra sjø og fra krigstid. Og dette er da utvilsomt en av veiene til at efterspore oprindelsen til det digtet han siden skrev om "Terje Vigen" – den romantikkens og virkelighetens udødelige type fra vor trængselstid dengang. **Lodsens fra Haaø blev for Henrik Ibsen baade et maleri og et dikt.**"*

*Los-samfunnet på Haaø, " den yderste nøgne ø" i Grimstad-fjorden.
Loshusene er i dag feriehus for etterslekten til Svend Hanssen Haaø.*

5. Avisen Nationen – lørdag 13. august 1927

Journalisten Arnt Braathen skrev artikkelen "Hjemme hos Terje Vigen" etter et besøk på Haaø. Han fikk høre Svend Hanssen Haaø's sønnesønn med samme navn, berette om farfarens liv, hans vennskap med Henrik Ibsen, og de mange farefulle roturer til Danmark i nødsårene 1807-14.

De muntlige overleveringer innen slekten på Haaø har gjennom alle generasjoner, helt frem til vår tid, fortalt den samme historien. Henrik Ibsen tilbrakte tid på øya, og i Svend Hanssen Haaø fant han modellen både til maleriet Losen fra Haaø og diktet om Terje Vigen.

Journalist Arnt Braathen oppsummerte sin artikkel med:

"I Terje Viken har Ibsen flettet mindekransen om sin gamle ven."

Oppsummering.

En rekke av de sentrale kilder i Grimstad fra årene 1880-1927, som kan kaste lys over hvem Terje Vigen kunne være, peker stort sett i samme retning og er overraskende klare og samstemte i sine konklusjoner.

Følgende ser ut til å kunne oppsummeres på bakgrunn av dette kildematerialet:

1. Det har høyst sannsynligvis vært en gammel grav ved Fjære Kirke, med et sort brett og med den hvitmalt innskrift "Thærie Wiighen". Det finnes imidlertid ingen dokumentasjon for at denne Terje Vigen hadde noen tilknytning til Henrik Ibsen eller noen av hendelsene i diktet, annet enn navnet.
2. Den eneste aktuelle losen med fornavn Terje i Grimstad var Terje Reinertsen fra Østre Hesnesøya. Han passer imidlertid dårlig som modell ettersom det er tvilsomt om han opplevde noen av de sentrale hendelser i diktet, og heller ikke aldersmessig passer særlig godt. Han døde i 1825, 3 år før Ibsen ble født. Heller ikke hans familie hadde kjennskap til forhold i hans liv som passer med hendelsene i diktet.
3. Grunnlegger og formann i Selskapet for Grimstad Bys Vel, formann i komitéen for utgivelse av Grimstad Bys Historie, stifter av Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum, kemner Karl O. Knudsen, var blant de mange i Grimstad som mente med at det var fra Haaø-losen Svend Hanssen Haaø, Henrik Ibsen fikk historien om Terje Vigen.

DEL II – Svend Hanssen Haaø og Terje Vigen

På den yderste nøgne ø..

Henrik Ibsens berømte dikt begynner slik:

*”Der bode en underlig gråsprængt en
på den yderste nøgne ø;”*

og senere...

*”Årene gikk og han røgted sin dont
som lods på den yderste ø;”*

Haaø (Håøya) ligger - som *den yderste nøgne ø* – midt mellom Hesnessund og Homborsund, begge navn nevnt i diktet. Det var på 1800-tallet to los-samfunn ved Grimstad, *Haaø* og *Hesnesøya*.

Haaø ligger som den ytterste utpost i Grimstadjorden. Her bodde Haaø-losene i mange generasjoner og drev sin losvirksomhet. Øyas beliggenhet er i en artikkel i Grimstad Adresse-tidende i 1974 beskrevet slik:

”Ytterst ute, der fjorden forsvinner i hav, der vind og fugl får herske alene, ligger Haaø.”

Gæslingen kaldes de blinde skjær...

Dramaet i diktet er på sitt sterkeste i det Terje Vigen nesten er hjemme fra Danmark med den livsviktige lasten, og så får se en engelsk korvet østover i Hesnesundet. Terje flykter derfor vestover mot skjærene Gæslingene ved Homborsund for å komme unna...

*... gjennom skodden, som letted i samme stund
han så en korvet i Hæsnes-sund
at duve for bakkede sejl.*

*...Gæslingen kaldes de blinde skær
lidt østenfor Homborg-sund
Der bryder det stygt i pålansvejr,
under to fod vand er der der bund.*

*... Ditind Terje Vigen skægte foer
lig en pil mellem brått og brand
men bag efter ham, i kølvandets spor
jog jollen med femten mand.*

Napoleonskrig og blokade av kysten

Haaø var et stort og levende samfunn på begynnelsen av 1800-tallet. Befolkningen livnærte seg som loser, gårdbrukere og fiskere. Det var blant annet et betydelig laksefiske på Haaø i de tider. På sitt største var det på Haaø loshavn, gjestgiveri, omgangsskole og 44 fastboende. Selv om Haaø-folket etter datidens standard var ganske velstående, var det likevel et hardt liv. Los-yrket kunne være risikofylt når losene måtte til havs i harde vinterstormer for å møte skuter på veg til havn.

Det verste året for losene på Haaø var ulykkesåret 1794, da hele 8 av mennene med tilhørighet til øya, i voldsomt uvær ble borte på havet i sine losbåter. Dette var et dramatisk og betydelig frafall av mennene på øya, noe som endret samfunnet der ute i havgapet for alltid.

Den historiske bakgrunn for diktet om Terje Vigen er de dramatiske krigsårene i Europa ved overgangen til 1800-tallet. Napoleon hadde gjennom flere år ønsket å få herredømme over Europa. Et av hans mange krigsmål var dessuten å beseire England i India og overta herredømmet også i Østen. Napoleons visjoner om verdensherredømme for Frankrike medførte at han kom i krig med de fleste andre stormaktene i Europa. Unionen Danmark/ Norge var imidlertid i allianse med Napoleon.

Krigshandlingene medførte at engelskmennene iverksatte blokade av den norske kyst for å hindre transport sjøveien til og fra Norge. Blokaden førte til stor matmangel i landet, og tvang mange til å reise ut fra Norge for å få med livsnødvendig mat tilbake til familie og venner. Fra Sørlandet var det mange som dro over til Danmark både en og flere ganger. De rodde og seilte enten alene i en liten sjekte, eller de dro flere sammen i større båter, men da med større fare for å bli oppdaget.

*Engelske krydsere stængte hver havn,
i landet var misvækst og nød,
den fattige sulted, den rige led savn,
to kraftige arme var ingen til gavn,
for døren sto sot og død.*

Sven Hanssen Haaø's dramatiske Danmarksferder

Svend Hanssen Haaø hadde en rekke roturer til Danmark etter livsnødvendig korn og annen proviant. I Byselskapets medlemsskrift i 1926, og senere gjengitt i Landvik-boka, forteller Karl O. Knutson etter samtaler med losen Peter Mathiassen Haaø om en av Svend Hanssen Haaø's første roturer til Danmark allerede i 1807:

"I naudsåra 1807-14 var det karer fra Haaø som våga seg over til Danmark for å hente korn. Svend Hanssen, Peder Larsen og Anders Pedersen, alle av Haaø ved Grimstad, blev paa hjemtur med korn fra Danmark opbragt av engelskmanden. Svend, som var gift, fik lov at reise hjem med baaten, mens kornet blev tat om bord og nyttet til fôr for engelskmandens høns og gjæs. Peder og Anders kom om bord i fangeskipet Niger i Portsmouth i England.

Prisonlivet hadde øiensynlig tat sterkt paa Peder. Han var blit indesluttet og stille. Ungdommen paa Haaø fik aldri mer lov til at fange fugl."

I tråd med gammel Haaø-tradisjon reiste Anders Pedersen til sjøs i ung alder for å få den nødvendige opplæring til livet som los på Haaø.

*"Han var i sin ungdom en vild krabat,
kom tidlig fra far og mor,
og havde alt døjet mang en dravat
som yngste jungmand om bord."*

Etter å ha blitt tatt til fange satt Anders Pedersen i prisonen i England i 7 år, lenger enn noen annen fra distriktet. Da han kom tilbake til Haaø utpå høsten 1814, var han så forandret at få kjente ham igjen.

*"Så kom attehundred og fjorten med fred;
de norske fanger, og Terje med,
førtes hjem på en svensk fregat.*

*Hjemme ved bryggen han steg i land
med Kongens patent som lods;
men få kun kendte den gråsprengete mand,
der rejste som ung matros."*

Etter sin hjemkomst begynte Anders Pedersen igjen som los. Han giftet seg og bosatte seg i Sandviga på Haaø, men omkom i juli 1824 under bording av et skip.

Loshusene på Haaø i 1920. På øya bodde på det meste 44 fastboende.

Svend Hanssen Haaø, som av engelskmennene var sendt hjem med båten, var under hele krigen, og mange år senere, los på kysten.

*”Årene gikk og han røgted sin dont
som lods på den yderste ø;”*

De som reiste til Danmark etter mat ble ikke stoppet på veg ut av Norge, men på hjemvegen ble de oppbrakt av engelskmennene, som da tok lasten og noen ganger også mannskapet til prisonen i England. Ikke alle ble tatt med til England, sannsynligvis grunnet kapasitetsproblemer.

Svend Hanssen Haaø sa senere at engelskmennene ikke satte all verden inn på å ta de norske sjøfolkene med som krigsfanger. De plyndret båtene, tømte dem for korn og satte folk i båter eller tok dem med til Gøteborg, hvor de ofte ga dem anledning til å rømme.

Hvor mange ganger Svend Hanssen Haaø rodde gjennom blokaden over til Danmark vites ikke, men vi vet at han ble oppbrakt av engelskmennene hele fire ganger. En av gangene ble han tatt med til Gøteborg i Sverige. Etter at de lot ham rømme fra fangenskapet, kom han over en Grimstadbåt. Svend fikk låne båten, og rodde med denne hjem fra Sverige til Grimstad.

Tegning av Christian Krogh

En annen av Svend Hanssen Haaøs dramatiske Danmarks-ferder er beskrevet i J. Landgraffs skriv "Lidt fra Gamle Dager i Nedenæs" fra 1898. Etter først å ha rodd til Danmark, blir hjemturen beskrevet i detalj:

"Svend Hanssen Haaø afseilede den 23de Juli 1813 kl. 7 aften fra Nordstrand (på Jylland) med sin spridseil taklede baat, hvori han havde 9 ¼ Tønde Byg, 2 Tønder Rug, 2 Tønder Havre, ½ Otting smør i en Dunk og 12 Pund i en Potte, 1 Lispund saltet Flæsk, en Krukke Mjød, og en Krukke Brændevin.

Under stærk Storm, saa han gikk med 3 Reb i Seilet og 1 i Fokken og næppe kunde holde baaden læns, kom han i Nærheden af 3 Kutterbrigger og en Fregat som bar ned paa ham og med 2 skarpe Skud tvang ham til at give sig, og saa toges baade Ladning og Folk om bord i Fregaten. Men efter en Times tid slængte Englænderne Mast og Seil tvers i Baaden, som var meget ramponeret, og befalede ham og hans to Mænd at gaa i den og sætte af, og da han bad om noget Ballast, fik han nei til Svar, men Flæsket, Mjøden og lidt Brændevin fik han dog, og om Aftenen naaede ham hjem."

Sannsynligvis tapte Svend lite på denne dramatiske Danmarks-turen. Den totale verdien av kornlasten var så mye som 1300-1400 Riksdaler, og det er grunn til å anta en slik betydelig finansiering må ha vært foretatt at kjøpmennene i Grimstad.

Svend Hanssen Haaø var los helt til han ble pensjonert 68 år gammel i 1846. Henrik Ibsen bodde i Grimstad i årene 1844 til 1850. Det er godt dokumentert at Henrik Ibsen fattet stor interesse for den erfarne losen. De to tilbrakte mange stunder sammen, både på Haaø og hos den unge Ibsen i Grimstad. I disse samtalene vet vi at Svend fortalte den unge apotekermedhjelper om sine mange Danmarks-reiser, og sine mange konfrontasjoner med engelskmennene. Det er også godt dokumentert at mannskaper på Svends reiser ble tatt til fange og tilbrakte flere år i prisonen i England. Alt dette må ha vært spennende stoff for den unge Ibsen.

Svend Hanssen Haaø etterlot seg en kiste full av papirer. I ledige stunder skrev han ned notater fra sin mange opplevelser. Det var hans ønske at disse notatene og dagbøkene skulle bli tatt godt vare på etter sin død. Ikke desto mindre tok kona til Svends yngste sønn med seg kista, tømte innholdet og satte fyr på at "det gamle rusket". Kan hende gikk oppklarende informasjon om Terje Vigen tapt blant papirene etter los-høvdingen.

Aldersmessig passer Svend Hanssen Haaø godt inn i bildet av Terje Vigen. I følge diktet må Terje Vigen være født omkring 1780, og han døde "højt opp' i de tres" – i slutten av sekstiårene. Svend ble født i 1778 og var 68 år da han ble pensjonert som los i 1846. Han døde i 1856.

Svend Hanssens hus på Haaø, til høyre i bildet. Homborsund skimtes bak i horisonten til høyre for huset. Til venstre ses varden hvor Henrik Ibsen fant motivet til oljemaleriet "Losen fra Haaø".

Losen fra Haaø.

Det er grunn til å anta at Henrik Ibsen først ble kjent med Svend Hanssen Haaø under sine besøk på Haaø. Seilskuter på hjemvei til Grimstad hadde med ballast, ofte i form av jord, som ble kastet i land på øyene ytterst i havgapet. Dette medførte at det på Haaø ble en usedvanlig rik fauna, men innslag av en mengde eksotiske urter og planter fra mange land og ulike verdensdeler. En av oppgavene til den unge apotekerlærlingen var å samle medisinske urter, og det var derfor naturlig å tilbringe en del tid på Haaø - den største av øyene ytterst i Grimstad-fjorden og med en rommelig loshavn.

Henrik Ibsen var nok større dikter enn maler, men hadde likevel en anseelig produksjon av malerier. Hans oljemaleri av sin gode venn Svend Hanssen Haaø henger i dag i Ibsenhuset i Grimstad og eies av Grimstad bymuseums samlinger. Maleriet heter "Losen fra Haaø" og motivet beskriver losen Svend Hanssen Haaø sittende på Bestemorsvarden på Haaø, speidene utover havet. Den større losvarden på Haaø ligger et stykke unna på en annen fjellkaus. Påskriften på bakplaten av bildet sier "Malet 1849 af Henrik Ibsen, Dicipel og Medhjælper paa Grimstad Apotek 1844 - 1850."

Los Svend Hansen Haaø.

Oljemaleri på lerret, 1849. 22,5x28. Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum. Verifisert ved senere signatur: "Henrik Ibsen, Kristiania den 21. september 1894."

Christian Krogh.

Christian Krogh brukte los Mathias Haaø som modell i forstudiene til de kjente illustrasjonene til diktet om Terje Vigen, og også som modell til et portrett i olje som henger i Grimstad Rådhus.

I likhet med Henrik Ibsen var også Christian Krogh på besøk på Haaø.

Los Mathias Haaø

Hentet fra "Lodser, tegninger med text" av Christian Krogh, H. Abels H. Abels kunstforlag, Kristiania 1890.

Hjemme hos Terje Vigen

Avisen *Nationen* gikk i sin tid langt i å konkludere med at Sven Hansen Haaø var Terje Vigen.

I en større artikkel i august 1927, "Hjemme hos Terje Vigen", skrev journalisten Arnt Braathen om forholdet mellom Svend og Henrik Ibsen. Forfatteren tilbrakte en måned ved Haaø, og var daglig på besøk hos "Terje Vikens sønnsønn. Svend heter han som sin bedstefar, og rødmalt er huset hans." Familien bodde fremdeles i det samme røde loshuset.

*Så leved han under sit eget tag
en vinter i sus og dus -
skønt ruderne skinned, som klareste dag,
med små gardiner og blomster bag,
i det lille rødmalte hus.*

Svend Jenssen Haaø fortalte mangt om sin bestefars livshistorie til journalisten. En Danmarks-tur etter korn i åpen sjekte var en forholdsvis dagligdags ting for losene på Haaø. Ikke bare en, men mange ganger dro Svend Hanssen Haaø til Danmark. Det kunne gå godt, men fire ganger ble han tatt til fange av engelskmennene.

Barnebarna kunne fortelle mangt om sin bestefars begivenhetsrike livshistorie, og om hvordan bestefaren ble Henrik Ibsens modell til Terje Vigen.

Haaø-losene i 1920-årene var sikre i sin sak om bakgrunnen for diktet om Terje Vigen, etter muntlige overleveringer fra sine foreldre og besteforeldre.

Braathen skrev i 1927:

"Ibsen var en stadig og kjær gjest hos Svend Haaø under sin lærlingstid paa Grimstad apotek. De tok sig ikke sjelden et godt glas sammen, og Svend kunde sagtens fortælle.

I Terje Vigen har Ibsen flettet mindekransen om sin gamle venn"

Haaø i 2007

Loslivet i det gamle lossamfunnet på Haaø er for lengst historie. De gamle loshusene på øya er imidlertid godt bevart av etterslekten til losene. På 1960-tallet ble det bygd 3 hytter, også disse eid av Svend Hanssen Haaø etterkommere. I det store og hele består lossamfunnet på øya på mange måter slik det fremsto da losene levde der ute i mange generasjoner.

Dagens eiere av husene på Haaø er de aller fleste etterkommere etter Svend Hanssen Haaø, og tilbringer hver sommer på øya. De er seg bevisst den kulturhistoriske arven dette kystmiljøet ytterst mot storhavet representerer, og ivaretar bebyggelsen og miljøet stort sett i sin opprinnelige form.

Svend Hanssen Haaøs oldebarn, Jens Svendsen Haaø, (1884-1956) eide det samme huset som sin oldefar. Han ble en nær venn av Gabriel Scott, som i likhet med Henrik Ibsen kom til å tilbringe mye tid på Haaø. Det er et godt bildemateriale og skriftlig dokumentasjon fra disse årene. Jens Svendsen Haaø gav for øvrig diktet om Terje Vigen til sin datter i konfirmasjonsgave, med påskriften ”din tippoldefars historie”.

Haaø-historien er omfattende og innbefatter skriftlig materiale, bilder og tegninger fra tre store kunstnere; Henrik Ibsen, Christian Krogh og Gabriel Scott.

Svend Hanssen Haaø og senere Jens Svendsen Haaø's hus, som er avbildet i Nationens artikkel i 1927, er fremdeles i slektens eie. Av dagens beboere og eiere på Haaø finner vi ikke mindre enn tre etterkommere etter Svend Hanssen Haaø som bærer hans navn; Svend eller Sven, også blant eierne i det samme huset hvor Henrik Ibsen og Gabriel Scott i sin tid var kjærkomne gjester og venner.

Historien ivaretas der ute ”på den yderste nøgne ø”...

Terje Vigen

av Henrik Ibsen

1. Der bodde en underlig gråsprængt en
på den yderste nøgne ø;-
han gjorde visst intet menneske mén
hverken på land eller sjø;
dog stundom gnistred hans øjne stygt,-
helst mot uroligt vejr,-
og da mente folk, at han var forrykt,
og da var der få, som uden frygt
kom Terje Vigen nær.

2. Siden jeg så ham en enkelt gang,
han lå ved bryggen med fisk;
hans hår var hvidt, men han lo og sang
og var som en ungdom frisk.
Til pigerne havde han skæmtsomme ord,
han spøgte med byens børn,
han svinged sydvesten og sprang ombord;
så hejste han fokken, og hjem han foer
i solskin, den gamle ørn.

3. Nu skal jeg fortelle, hvad jeg har hørt
om Terje fra først til sidst,
og skulle det stundom falde lidt tørt,
så er det dog sandt og visst;
jeg har det just ej fra hans egen mund,
men vel fra hans nærmeste kreds,-
fra dem, som stod hos i hans sidste stund
og lukked hans øjne til fredens blund,
da han døde højt opp'i de tres.

4. Han var i sin ungdom en vild krabat,
kom tidlig fra far og mor,
og havde alt døjet mangen dravat
som yngste jungmand ombord.
Siden han rømte i Amsterdam,
men længtes nok hjem tilslut.
og kom med "Foreningen", kaptejn Pram;
men hjemme var ingen som kendte ham,
der rejste som liden gut.

5. Nu var han vokset sig smuk og stor,
og var dertil en velklædt knægt.
Men døde var både far og mor,
og sagtens hans hele slægt.
Han stured en dag, ja kanhænde to -
men så rysted han sorgen af.
Han fandt ej, med landjorden under sig, ro;
nej, da var det bedre at bygge og bo
på det store bølgede hav!

6. Et år derefter var Terje gift,-
det kom nok på i en hast.
Folk mente, han angred på den bedrift,
som bandt på et sæt ham fast.
Så leved han under sit eget tag
en vinter i sus og dus -
skønt ruderne skinned, som klareste dag,
med små gardiner og blomster bag,
i det lille rødmalte hus.

7. Da isen løsned for lindvejs bør,
gik Terje med briggen på rejs;
om høsten, da grågåsen fløj mod sør,
han mødte den undervejs.
Da faldt som en vægt på matrosens bryst:
han kendte sig stærk og ung,
han kom fra solskinnets lysende kyst,
agter lå verden med liv og lyst,-
og for bougen en vinter tung.

8. De ankred, og kammeraterne gik
med landlov til sus og dus.
Han sendte dem endnu et længselsblik,
da han stod ved sit lille hus.
Han glytted ind bag det hvide gardin,-
da så han i stuen to,-
hans kone sad stille og hesplede lin,
men i vuggen lå, frisk og rød og fin,
en liden pige og lo.

9. Der sagdes, at Terjes sind med et
fik alvor fra denne stund.
Han trælled og sled og blev aldrig træt
af at vugge sit barn i blund.
Om søndagskvelden, når dansen klang
vildt fra den nærmeste gård,
sine gladeste viser han hjemme sang,
mens lille Anna lå på hans fang
og drog i hans brune hår.

10. Så lakked og led det til krigens år
i atten hundred og ni.
Endnu går sagn om de trængsels-kår,
som folket da stedtes i.
Engelske krydsere stængte hver havn,
i landet var misvækst og nød,
den fattige sulted, den rige led savn,
to kraftige arme var ingen til gavn,
for døren stod sot og død.

11. Da stured Terje en dag eller to,
så rysted han sorgen af;
han mindtes en kending, gammel og tro:
det store bølgede hav.-
Der vester har endnu hans gerning liv
i sagnet, som djerveste dåd:
"da vinden kuled lidt mindre stiv,
Terje Vigen rode for barn og viv
over havet i åben båd!"

12. Den mindste skægte, der var at få,
blev valgt til hans Skagensfart.
Sejl og mast lod han hjemme stå,-
slig tyktes han bedst bevart.
Han mente nok, Terje, at båden bar,
om sjøen kom lidt påtvers;
det jyske rev var vel svært at gå klar,-
men værre den engelske "Man of war"
med ørneøjne fra mers.

13. Så gav han sig trøstelig lykken i vold
og tog til årene hvast.
Til Fladstrand kom han i god behold
og hentede sin dyre last.
Gud véd, hans føring var ikke stor:
tre tønder byg, det var alt;
men Terje kom fra en fattig jord,-
nu havde han livsens frelse ombord;
det var hustru og barn det gjaldt.

14. Tre nætter og dage til toften bandt
den stærke, modige mand;
den fjerde morgen, da solen randt,
han skimtede en tåget rand.
Det var ikke flygtende skyer han så,
det var fjelde med tinder og skar;
men højt over alle åsene lå
Imenæs-sadlen bred og blå.
Da kendte han, hvor han var.

15. Nær hjemmet var han: en stakket tid
han holder endnu vel ud!
Hans hjerte sig løftede i tro og lid,
han var nær ved en bøn til Gud.
Da var det som ordet frøs på hans mund;
han stirrede, han tog ikke fejl,-
gennem skodden, som lettede i samme stund,
han så en korvett i Hesnæs-sund
at duve for bakkede sejle.

16. Båden var røbet; der lød et signal,
og det nærmeste løb var lukt;
men solgangsvinden blafrede skral,-
mod vester gik Terjes flugt.
Da firtede jollen fra rælingens kant,
han hørte matrosernes sang,-
med fødderne stemte mod skægtens spant
han rode så sjøen fossede og brandt,
og blodet fra neglerne sprang.

17. Gæslingen kaldes de blinde skær
lidt østenfor Homborg-sund.
Der bryder det stygt i pålandsvejr,
under to fod vand er der bund.
Der sprøjter det hvidt, der glitrer det gult,
selv stilleste havblikksdag;-
men går end dønningen aldrig så hult,
indenfor er det som tidest smult,
med brækkede bølgedrag.

18. Didind Terje Vigens skægte foer
lig en pil mellem brått og brand;
men bag efter ham, i kølvandets spor,
jog jollen med femten mand.
Da var det han skreg gennem brændingens sus
til Gud i sin højeste nød:
"inderst derinde på strandens grus
sidder min viv ved det fattige hus,
og venter med barnet på brød!"

19. Dog, højere skreg nok de femten, end han:
som ved Lyngør, så gik det her.
Lykken er med den engelske mand
på rov mellem Norges skær.
Da Terje tøndede mod båens top,
da skured og jollen på grund;
fra stavnen bød officeren "stop!"
Han hævede en åre med bladet op
og hugte den i skægtens bund.

20. Spant og planker for hugget brast,
sjøen stod ind som en fos;
på to fod vand sank den dyre last,
dog sank ikke Terjes trods.
Han slog seg gennem de væbnede mænd
og sprang over æsingen ud,-
han dukkede og svømmede og dukkede igen;
men jollen kom løs; hvor han vendte sig hen
klang sabler og rifleskud.

21. De fiskede ham op, han førtes ombord,
korvetten gav sejrssalut;
agter på hytten, stolt og stor
stod chefen, en attenårs gut.
Hans første batalje gjaldt Terjes båd,
thi knejste han nu så kæk;
men Terje vidste ei længere råd,-
den stærke mand lå med bøn og gråd
iknæ på korvettens dæk.

22. Han købte med tårer, de solgte ham smil,
de ågred med spot for bøn.
Det kuled fra øster, tilhavs med il
stod Englands sejrende søn.
Da taug Terje Vigen; nu var det gjort,
nu tog han sin sorg for sig selv.
Men de, som ham fangede, fandt sært hvor fort
et noget var ligesom vejret bort
fra hans pandes skyede hvælv.

23. Han sad i "prisonen" i lange år,
der siges i fulde fem;
hans nakke bøjed sig, gråt blev hans hår
af drømmene om hans hjem.
Noget han bar på, men gav ej besked,-
det var som hans eneste skat.
Så kom atten hundred og fjorten med fred;
de norske fanger, og Terje med,
førtes hjem på en svensk fregat.

24. Hjemme ved bryggen han steg i land
med kongens patent som lods;
men få kun kendte den gråsprængte mand,
der rejste som ung matros.
Hans hus var en fremmeds; hvad der blev av
de to, - han derinde erfor:
"da manden forlod dem og ingen dem gav,
så fik de til slutning en fælles grav
af kommunen i fattigfolks jord." - -

25. Årene gik og han røgted sin dont
som lods på den yderste ø;
han gjorde visst intet menneske ondt,
hverken på land eller sø;
men stundom gnistred hans øjne stygt,
når det brød over båer og skær,-
og da mente folk; at han var forrykt,
og da var det få, som uden frygt
kom Terje Vigen nær.

26. En måneskinskveld med pålandsvind
kom der liv i lodsernes flok;
en engelsk yacht drev mod kysten ind
med revnet storsejl og fok.
Fra fortoppen sendte det røde flag
et nødskrig foruden ord.
Lidt indenfor gik der en båd over stag,
den vandt sig mod uvejret slag for slag,
og lodsens stod stout ombord.

27. Han tyktes så tryk, den gråsprængte mand;
lig en kæmpe i rattet han grep;-
yachten lystred, stod atter fra land,
og båden svam efter på slæb.
Lorden, med lady og barn i arm,
kom agter, han tog til sin hat:
"jeg gør dig så rig, som du nu er arm,
hvis frelste du bær os af brændingens larm."
- Men lodsens slap ror og rat.

28. Han hvidned om kinden, det lo om hans mund,
lig et smil, der omsider får magt.
Indover bar det, og højt på grund
stod lordens prægtige yacht.
"Den svigted kommando! I bådene ned!
Mylord og mylady med mig!
Den slår sig i splinter, -jeg ved besked-
men indenfor ligger den trygge led;
mit køl-spor skal vise jer vei!"

29. Morilden brændte der skægten fløj
mod land med sin dyre last.
Agter stod lodsens, stærk og høj,
hans øje var vildt og hvast.
Han skotted i læ mod Gæslingens top,
og til luvart mod Hesnæs-sund;
da slap han ror og stagsejl-strop,
han svinged en åre med bladet op
og hug den i bådens bund.

30. Ind stod sjøen med skumhvidt sprøjt - -
der raste på vraget en strid-;
men moderen løfted sin datter højt
på armen, af rædsel hvid.
"Anna, mit barn!" hun skreg i sin ve;
da bævred den gråsprængte mand;
han fatted om skødet, drev roret i læ,
og båden var fast som en fugl at se,
slig foer den i brått og brand.

31. Den tørned, de sank; men havet var smult
derindenfor brændingens kreds;
opover rak sig en langgrund skjult,
der stod de i vand tilknæs.
Da råbte lorden: "kend - bæns ryg -
den svigter, - det er ingen flu!"
Men lodsens smilte: "nej vær De tryk;
en sunken skægte med tre tønder byg
er båen, som bær os nu."

32. Der jog et minde om halvglemte dåd
lig et lyn over lordens træk-;
han kendte matrosen, som lå med gråd
iknæ på korvettens dæk!
Da skreg Terje Vigen: "alt mit du holdt
i din hånd, og du slap det for ros.
Et øjeblik endnu, en gengæld er voldt - -"
da var det den engelske stormand stolt
bøjed knæ for den norske lods.

33. Men Terje stod støttet til årens skaft,
så rank som i ungdommens år;
hans øjne brandt med ubændig kraft,
for vinden flommed hans hår.
"Du sejled imag på din store korvet,
jeg rode min ringe båd;
jeg trælled for mine til døden træet,
du tog deres brød, og det faldt dig så let
at håne min bittre gråd.

34. Din rige lady er lys som en vår,
hendes hånd er som silke fin,-
min hustrus hånd den var grov og hård;
men hun var nu alligevel min.
Dit barn har guldhår og øjne blå,
som en liden Vorherres gæst;
min datter var intet at agte på,
hun var, Gud bedre det, mager og grå,
som fattigfolks børn er flest.

35. Se, det var min rigdom på denne jord,
det var alt, hvad jeg kaldte for mit.
Det tyktes for mig en skat så stor;
men det vejede for dig så lidt. -
Nu er det gengældens time slår,-
thi nu skal du friste en stund,
som vel kommer op mod de lange år,
der bøjed min nakke og blegte mit hår
og sænkte min lykke på grund."

36. Barnet han greb og svinged det frit,
med den venstre om ladyens liv.
"Tilbage, mylord! Et eneste skridt,-
og det koster dig barn og viv!"
På sprang stod Britten til kamp påny;
men armen var veg og mat-;
hans ånde brændte, hans øjne var sky,
og hans hår - så kendtes ved første gry -
blev gråt i den eneste nat.

37. Men Terjes pande bar klarhed og fred,
hans bringe gik frit og stilt.
Ærbødig løfted han barnet ned,
og kyssed dets hænder mildt.
Han ånded, som løst fra et fængsels hvælv,
hans stemme lød rolig og jævn:
"nu er Terje Vigen igen sig selv.
Indtil nu gik mit blod som en stenet elv;
for jeg måtte - jeg måtte ha'e hævn!

38. De lange år i "prisonens" kvalm,
de gjorde mit hjerte sygt.
Bagefter lå jeg som hejens halm,
og så i et brådyb stygt.
Men nu er det over; vi to er kvit;
din skyldner foer ej med svig.
Jeg gav det jeg havde, - du tog alt mit,
og kræv, om du tror du har uret lidt,
Vorherre, som skapte mig slig." - -

39. Da dagningen lyste var hvermand frelst;
yachten lå længst i havn.
Med nattens saga taug de nok helst,
men vidt foer dog Terjes navn.
Drømmenes uvejrskyer grå
fejded en stormnat væk;
og Terje bar atter så rank som få
den nakke, der krøgtes hin dag han lå
iknæ på korvettens dæk.

40. Lorden kom, og mylady med,
og mange, mange med dem;
de rysted hans hånd til farvel og Guds fred,
der de stod i hans ringe hjem.
De takked for frelsen da stormen peb,
for frelsen fra sjøgang og skær;
men Terje strøg over barnets slæb:
"nej, den som frelste, da værste det kneb,
det var nok den lille der?" - -

41. Da yachten drejed for Hesnæs-sund,
den heiste det norske flag.
Lidt længere vest er en skumklædt grund,-
der gav den det glatte lag.
Da tindred en tåre i Terjes blik;
han stirred fra hejen ud:
"stort har jeg mistet, men stort jeg fik.
Best var det, kanhænde, det gik, som det gik,-
og så får du ha'e tak da, Gud!"

42. Slig var det jeg så ham en enkelt gang,
han lå ved bryggen med fisk.
Hans hår var hvidt, men han lo og sang,
og var som en ungdom frisk.
Til pigerne havde han skæmtsomme ord,
han spøjte med byens børn;
han svinged sydvesten og sprang ombord,
så hejste han fokken, og hjem han foer
i solskinn, den gamle ørn.

43. Ved Fjære kirke jeg så en grav,
den lå på en vejrhard plet;
den var ikke skøttet, var sunket og lav,
men bar dog sit sorte bræt.
Der stod "Thærie Wiighen" med hvidmalt skrift,
samt året, han hvile fandt. -
Han lagdes for solbrand og vindes vift,
og derfor blev græsset så stridt og stivt,
men med vilde blomster iblandt.